

Sowjetkritieke op Jan Smuts se holisme as politieke filosofie

Soviet critiques of Jan Smuts' holism as political philosophy

BORIS GORELIK

Senior Research Fellow: Centre for Sub-Saharan Africa
Institute for African Studies, Russian Academy of Sciences
Moscow, Russia
E-pos: boris.gorelik@inafr.ru
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8839-3889>

Boris Gorelik

Evgenii Morozov

EVGENII MOROZOV

Senior Research Fellow: Centre for History and Cultural Anthropology
Institute for African Studies, Russian Academy of Sciences
Moscow, Russia
E-pos: evmorozov2012@yandex.ru

BORIS GORELIK woon in Moskou en spesialiseer in die geskiedenis van interkulturele ontmoetinge en wisselwerking tussen Rusland en Suid-Afrika. Onder sy ander kundigheidsterreine tel transnasionale geskiedenis en die geskiedenis van Russiestalige gemeenskappe in Suid-Afrika. Tans konsentreer hy op die mate waarin Suid-Afrika in die Russiese historiese bewussyn figureer. Hy het 'n doktorsgraad (Kandidaat van die Wetenskappe [kandidat naoek]). Sy boeke, wat in Rusland, Suid-Afrika en die Verenigde Koninkryk gepubliseer is, sluit in *Past and Current Russian Immigration to South Africa* (2007) en, onder sy redakteurskap, *'An Entirely Different World': Russian Visitors to the Cape 1797–1870* (2015). Sy jongste boek, *A Russian on Commando: The Boer War Experiences of Yevgeny Avgustus*, is in 2022 deur Jonathan Ball Publishers in Johannesburg en Londen uitgegee.

BORIS GORELIK lives in Moscow and specialises in the history of cross-cultural encounters and interactions between Russia and South Africa. Among his other areas of expertise are transnational history and the history of Russophone communities in South Africa. His current focus is on the presence of South Africa in the Russian historical consciousness. Gorelik holds a doctoral degree (Candidate of Sciences [kandydat nauk]). His books, published in Russia, South Africa and the United Kingdom, include *Past and Current Russian Immigration to South Africa* (2007) and, under his editorship, *'An Entirely Different World': Russian Visitors to the Cape 1797–1870* (2015). His latest book, *A Russian on Commando: The Boer War Experiences of Yevgeny Avgustus*, was published by Jonathan Ball Publishers in Johannesburg and London in 2022.

Datums:

Ontvang: 2025-08-25

Goedgekeur: 2026-02-06

Gepubliseer: Junie 2026

EVGENII MOROZOV woon in Moskou en spesialiseer in die geskiedenis van internasionale verhoudinge en koloniale beleid in Afrika in die 19de en 20ste eeu. Sy ander akademiese belangstellings sluit in idealismefilosofie en holisme. Sy huidige fokus is die geskiedenis van Noordoos-Afrika en die rol daarvan in internasionale verhoudinge in die tweede helfte van die 19de en die eerste derde van die 20ste eeu. Morozov het 'n doktorsgraad (Kandidaat van die Wetenskap). Van 2007 tot 2010 was hy lid van die kenner- en outeurspan wat verantwoordelik was vir die voorbereiding en publikasie van die *Encyclopaedia Aethiopica* by die Hiob Ludolf Sentrum vir Etiopiese Studies aan die Universiteit van Hamburg. Sy boeke handel oor die geskiedenis van Ethiopië, internasionale verhoudinge en koloniale beleid, asook idealismefilosofie en holisme.

EVGENII MOROZOV lives in Moscow and specialises in the history of international relations and colonial policy in Africa in the 19th and 20th centuries. His other academic interests include idealist philosophy and holism. His current focus is on the history of Northeast Africa and its role in international relations in the second half of the 19th and first third of the 20th centuries. Morozov holds a doctoral degree (Candidate of Sciences). From 2007 to 2010, he was a member of the expert and author team for the preparation and publication of the *Encyclopaedia Aethiopica* at the Hiob Ludolf Centre for Ethiopian Studies at the University of Hamburg. His books deal with the history of Ethiopia, international relations and colonial policy, as well as with idealist philosophy and holism.

ABSTRACT

Soviet critiques of Jan Smuts's holism as political philosophy

The emergence of a strongly anti-imperialist and egalitarian analysis of Jan Smuts's philosophy in the postwar Soviet Union – many decades before comparable contemporary appraisals – has not been adequately addressed in the literature. This article explores the reception of Smuts's holism in the USSR, tracing shifts in attitudes toward the doctrine from the 1930s onward in order to identify the scientific, ideological, and foreign-policy factors that shaped these changes. By 1951, holism had come to be regarded in the USSR as a doctrine designed to rationalise the perpetuation of colonial rule and to provide a “scientific” foundation for racial discrimination. Soviet critics, who labelled Smuts and other liberal thinkers “philosophising squires of Anglo-American imperialism”, interpreted holism as both a political tool and “a programme of action” for oppression.

In the 1930s, however, Soviet attention focused primarily on ontology. In Holism and Evolution (1926), Smuts argued that “wholes” were the fundamental units of the universe and possessed an inherent impulse toward organisation. Several Soviet scientists initially saw promise in this philosophy. Holism appeared to offer a synthesis capable of explaining complex dynamic processes within the organism while rejecting crude mechanistic schemes. Ivan Schmalhausen, a leading evolutionary morphologist, engaged with Smuts's holism in his work on organismic integrity. Pyotr Anokhin, a disciple of Ivan Pavlov, encountered Smuts's doctrine while developing his theory of functional systems. Most notably, Vladimir Vernadsky, one of the founders of biogeochemistry, believed that holism might resolve the unproductive dispute between vitalists and mechanists by providing a framework for synthesising empirical data. Nevertheless, Vernadsky acknowledged the inadequacies of Smuts's theories, and both Anokhin and Schmalhausen ultimately rejected holism as incompatible with their materialist approaches. Since the official philosophy of the USSR was dialectical and historical materialism, deviations from it were regarded as ideological errors that could lead to censure or even repression.

After the Second World War, the Soviet reception of Smuts's philosophy changed significantly as relations between the Soviet Union and its former Western allies deteriorated. South Africa acquired strategic importance during the emerging Cold War because of its mineral resources and its potential role as a major naval and air base.

At the newly established United Nations, the USSR supported non-European countries in challenging colonial powers. The Soviet denunciation of South Africa's racial policies during the first session of the General Assembly in 1946 foreshadowed its later anti-apartheid position. When the Indian delegation protested discrimination against Indians in the Union of South Africa, the Soviet Union supported the initiative, emphasising that violations of human rights could not be treated solely as domestic matters. The head of the Soviet delegation, Andrey Vyshinsky, reminded the Assembly that the UN Charter protected human rights and freedoms regardless of race. Soviet representatives also opposed South Africa's attempt to annex South West Africa (now Namibia), arguing that such actions contradicted the principles of the UN Charter. During these sessions, Soviet delegates began drawing parallels between the South African government and the Nazi regime. Vyshinsky argued that residential segregation based on racial classification resembled Nazi ghettos, while Andrey Gromyko described Smuts's South Africa as a "breeding ground" for fascism.

This political confrontation prompted a shift in Soviet attitudes toward Smuts's political philosophy. The philosopher Pyotr Vyshinsky argued in Pravda, the organ of the Central Committee of the Communist Party, that Smuts's political programme was grounded in holistic principles. He concluded that Smuts's idealist doctrine constituted a "reactionary concept based on mysticism, racial obscurantism, misanthropy and an ideology of outright imperialist expansion." Soviet authors increasingly claimed that the primary function of holism was socio-political: namely, to legitimise Anglo-American imperialism. They further argued that holism provided a theoretical basis for racial discrimination. Since such conclusions could not easily be derived directly from Smuts's philosophical texts, critics instead contended that his concept of "Personality" as the highest stage of evolution could be used to justify racial hierarchy and white supremacy.

Several authors explicitly linked holism to fascist ideology. This critique was also instrumentalised in domestic scientific disputes. While confronting Trofim Lysenko's pseudoscientific doctrines, Ivan Schmalhausen invoked the political implications of Smuts's philosophy, arguing that by rejecting natural selection, Smuts used his views politically to discredit class struggle and legitimise racial discrimination.

From the mid-1950s onward, the Khrushchev Thaw transformed Soviet academia and encouraged a more analytical approach to philosophy. More detailed – though still critical – engagements with Smuts's ideas emerged alongside the rise of cybernetics, producing a new understanding of wholeness. By the late 1960s, discussion of the political implications of holism had largely receded from Soviet literature. Holistic principles were gradually assimilated into late Soviet scientific and philosophical discourse and reinterpreted within a materialist framework. Philosophers such as Erik Yudin and Bonifatij Kedrov promoted systems analysis within a dialectical framework, seeking to bridge the gap between mechanistic materialism and dynamic conceptions of wholeness. Although direct political attacks on holism diminished, Soviet authors continued to criticise it for treating wholeness as a "metaphysical entity" and for relying on unscientific teleological concepts.

Jan Smuts's holism therefore occupied a dual position in Soviet academic discourse: it served both as a source of inspiration for systemic approaches to science and philosophy and

as a target of politicised critique. Soviet evaluations of the 1940s and 1950s share much with the arguments of contemporary scholars who posit a direct relationship between Smuts's philosophy and his political practice. Both lines of criticism maintain that holism provided a theoretical justification for white supremacy and racial segregation. Yet these assessments differ substantially in context, unanimity and methodology. Soviet appraisals of holistic political philosophy functioned largely as instruments of Cold War propaganda and were presented as authoritative truth.

Contemporary criticism, by contrast, forms part of an ongoing academic debate that allows for disagreement over whether Smuts's philosophy genuinely determined his racial policies or whether a significant divide existed between his abstract thought and his political actions.

KEYWORDS: Jan Smuts, holism, liberalism, Soviet philosophy, political philosophy, dialectical materialism, Cold War, imperialism, racial discrimination, Soviet-South African relations, Vladimir Vernadsky, Pyotr Anokhin, Ivan Schmalhausen, Marxism-Leninism, political implications of holism

TREFWOORDE: Jan Smuts, holisme, liberalisme, Sowjet-filosofie, politieke filosofie, dialektiese materialisme, Koue Oorlog, imperialisme, rassediskriminasie, Sowjet-Suid-Afrikaanse betrekkinge, Vladimir Vernadsky, Pyotr Anokhin, Ivan Schmalhausen, Marxisme-Leninisme, politieke implikasies van holisme

OPSOMMING

Teen die vroeë 1950's het Jan Smuts se filosofie van holisme in die USSR begin bekend staan as 'n doktrine wat daarop gemik was om die voortsetting van koloniale bewind te rasionaliseer en 'n "wetenskaplike" grondslag te bied vir rassediskriminasie, soos dit in Suid-Afrika toegepas is. Die opkoms van 'n sterk anti-imperialistiese en egalitêre analise van Smuts se doktrine in die na-oorlogse Sowjetunie, wat die huidige evaluering van hierdie aard met baie dekades voorafgegaan het, is nog nie in die literatuur verreken nie. Sowjetkritiek op holisme as politieke filosofie het 'n instrument van propaganda geword, omdat die doktrine geassosieer is met imperialisme, rassediskriminasie en selfs fascisme. Hierdie Sowjetevaluering van die 1940's–1950's het baie gemeen met die sienings van moderne navorsers, wat 'n direkte verband tussen Smuts se filosofie en sy politieke praktyk veronderstel. Beide strome van kritiek spruit voort uit 'n oortuiging dat holisme 'n teoretiese regverdiging vir rassese segregasie en wit oppergesag gebied het. Die evaluering verskil egter wat konteks en metodologie betref – die Sowjetevaluering blyk 'n instrument van Koue Oorlog-propaganda te wees. Teen die laat 1960's het ondersoek na die politieke implikasies van holisme in die Sowjetliteratuur afgeneem. Holistiese idees is geleidelik aanvaar. Jan Smuts se holisme het 'n dubbele rol in Sowjet-akademiese diskoers gespeel, en het gedien as 'n bron van inspirasie vir 'n sistemiese wêreld-beskouing sowel as 'n teiken van verpolitiseerde kritiek.

Smuts: “Laat daar geen sweem van twyfel bestaan oor waarom ek omgee nie...” Hierdie spotprent deur Kukryniksy, ’n prominente Sowjetkustenaarskollektief, het op 18 November 1946 in *Pravda* verskyn. Dit het gesinspeel op Smuts se bewering by die VN dat die mense van Suidwes-Afrika, (nou Namibië) volle integrasie in die Unie van Suid-Afrika wou hê. Sowjetkoerante het beweer dat die eerste minister se werklike bekommernis die verskaffing van goedkoper Afrika-arbeid vir die goudmynbedryf was.

1. Inleiding

“Ideologiese dienaars van die imperialistiese bourgeoisie”. Hierdie bynaam is na Jan Smuts en ander liberale denkers geslinger deur die redakteurs van ’n kritiese Sowjetoorsig van kontemporêre Westerse filosofie en sosiologie, getiteld *Against Philosophising Squires of Anglo-American Imperialism* (Oyzerman & Trofimov, 1951:4). Teen 1951, toe die Instituut vir Filosofie van die Sowjet-akademie vir die Wetenskappe hierdie boek uitgegee het, het Smuts se filosofie van holisme al in die USSR bekend geword as ’n doktrine wat ontwerp is om die voortsetting van koloniale bewind te rasionaliseer en ’n “wetenskaplike” grondslag te bied vir rassediskriminasie, soos dit in Suid-Afrika toegepas is. Kortom, daar is veronderstel dat holisme ’n politieke instrument, “’n program van aksie” vir onderdrukking was (Leonov, 1948:124; Potekhin, 1948:41; Trakhtenberg, 1951:67). Vir die Sowjetleser was dit meer as bloot akademiese menings. Sulke gesaghebbende naslaanwerke soos die *Groot Sowjetsiklopedie* en verklarings in die *Filosofiese Ensiklopedie* het Smuts se abstrakte idees direk aan sy politieke beleid gekoppel (*Bol’shaya Sowjetskaja ensiklopediya*, 1957:279; Konstantinov, 1960:65).

Die magdom Sowjetgeskrifte oor holisme in die naoorlogse jare en die heftigheid van die teregwyding is merkwaardig. Smuts se filosofiese werk was nooit maklik beskikbaar in die Sowjetunie nie en niks is in Russies vertaal nie. In Brittanje, die Verenigde State en Suid-Afrika het akademiese Smuts se filosofie wyd bespreek nadat sy hoofwerk oor die onderwerp, die boek *Holisme en evolusie*, in 1926 gepubliseer is. Smuts het voorgestel dat stelsels as geheelhede

verstaan moet word eerder as kombinasies van geïsoleerde dele. Sy teleologiese evolusionisme was veronderstel om ’n kompromie tussen meganistiese en vitalistiese sienings te wees (Bowler, 2001: 141, 169-170, 245, 285; Du Pisani, 2024: 373-374, 384). Die prominensie van holisme het egter in die laat 1930’s afgeneem.

Dit is geen wonder dat Sowjetouteurs Smuts se idealistiese filosofie verwerp het nie. Sy begrip van holisme het gegaan oor die vorming van ’n omvattende, sintetiese uitkyk wat meganisme en reduksionisme getransendeer het. In teenstelling hiermee was die Sowjet-Marxistiese tradisie gewortel in die streng dialektiek van materialisme, wat ’n klasgebaseerde, historiese en streng wetenskaplike evaluering van die werklikheid vereis het. Die meganistiese evaluering van holisme was grootliks dieselfde in die USSR as in die Weste. Bioloë het die vitalistiese neigings en teleologiese benadering daarvan betwis. Filosofe het Smuts se metafisika as verouderd en sonder die nodige strengheid beskou (Hogben, 1930:298; Levy, 1932:vi-vii, 77-78; Tansley, 1935:297 en ook ook Bowler, 2001:177, 183; Du Pisani, 2024:378-379 en Hancock, 1968:192 dien as voorbeelde). Tog het Westerse akademici selde sulke fel kritiek op Smuts se politieke filosofie uitgespreek as dié in die naoorlogse Sowjetunie. In die eerste drie dekades sedert die publikasie van *Holisme en evolusie* het hulle hoofsaaklik die wetenskaplike en ontologiese aspekte van sy filosofie bespreek.

Daar was ’n duidelike verskil tussen Smuts as voorstander van vryheid en universalistiese aspirasies enersyds, en sy steun vir imperialisme en rassese segregasie andersyds. Hierdie verskil het waarskynlik in sy politieke praktyk na vore gekom toe hy die skepping van die Britse Statebond, die Volkebond en die Verenigde Nasies bepleit het, wat sy visie van vrywillige onderling gekoppelde entiteite beliggaam het (Du Pisani, 2024:376; Sweet, 2024:334, 355-356, 361). Terselfdertyd het Smuts sosiale en residensiële segregasie in Suid-Afrika onderskryf en geglo dat burgerregte geleidelik verkry moet word. Daar is beweer dat sy holistiese filosofie met die klem op eenheid uitsluitlik op wit Suid-Afrikaners as verteenwoordigers van die Westerse beskawing toegepas is en dat dit hul swart landgenote van die visie van geheelheid uitgesluit het (Du Pisani, 2024:379; Garson, 2007:153, 167, 170, 173, 177-178; Marks, 2001:205).

Smuts se politieke teenstanders was van mening dat hy die Britse Ryk (die “groter geheelheid”) wou konsolideer as ’n vergestaltung van holisme in die praktyk, tot nadeel van kleiner nasionale identiteite onder die samestellende state (Crafford, 1943:239; Hancock, 1968:193). Dit lyk of baie min kontemporêre kritici, hoofsaaklik linksgesind, holisme egter as ’n weerspieëling of fondament van Smuts se rassebeleid beskou het (Crafford, 1943:227; Hoernlé, 1935:394, 396, 399, 403; raadpleeg ook Hoernlé, 1939:106; Hogben, 1930:224). Hulle het beweer dat sy steun vir segregasie en wit oorheersing ’n teenstrydigheid en selfs ontkenning van sy eie filosofie ten aansien van die Afrikabevolking was, vanweë politieke dienstigheid. Maar selfs hierdie kritiek op “die grootste lewende Suid-Afrikaner” is gewoonlik op ’n ererbiedige wyse uitgespreek, uitgaande van Smuts se ruimhartigheid.

Daar bestaan breë ooreenstemming dat sy filosofiese toewyding tot “heelmaking” en sintese sy wêreldbeskouing as staatsman beïnvloed het (Dubow, 2008:56, 58; Du Pisani, 2025; Sweet, 2024:333). ’n Eenvoudige projeksie van Smuts se holisme op sy internasionale staatsmanskap en binnelandse rassebeleid bly egter debatteerbaar. Die sentrale twispunt was ’n oorsaaklike verband tussen Smuts se filosofie en sy politieke besluite. Daar is opgemerk dat daar geen eksplisiete bespreking van rasseverhoudinge en rassehiërargieë in sy filosofiese werke is nie, insluitend *Holisme en evolusie* (Garson, 2007:159-161, 175; Sweet, 2024:343).

Die Sowjetevaluering van holisme in die 1940’s en 1950’s stem ooreen met die huidige trant van evaluering, wat ’n direkte verband tussen Smuts se filosofie en sy politieke agenda

postuleer. Voorstanders van hierdie siening bevraagteken sy liberale oortuigings (Morefield, 2014:179). Smuts se filosofie het 'n naturalistiese rasionaal verskaf vir die differensiële behandeling van Afrikane en Europeërs, gegrond op hul waargenome vlakke van “holistiese ontwikkeling” (Anker, 2001:157; Mazower, 2009:53, 64). Na bewering was 'n begeerte om wit oppergesag te handhaaf 'n belangrike motivering in beide sy plaaslike en internasionale pogings. Daar is selfs voorgestel dat Smuts sy filosofie gevorm het om sy diskriminerende rassebeleid te regverdig (Anker, 2001:194-195). Moderne kritici van Smuts merk ook op dat die kolonies en afhanklike gebiede (hoewel nie die dominiums nie) in die geopolitieke toepassing van holisme as ondergeskikte dele beskou is wat hulle aan die dominante metropolitaanse “geheel” van die Britse Ryk (of Statebond) moes onderwerp. Daarom het holisme imperiale uitbreiding en die onderwerping van verskeie nasies gelegitimeer (Morefield, 2014:184, 190).

Soos hier bo genoem is, is die opkoms van 'n sterk anti-imperialistiese en egalitêre analise van Smuts se doktrine in die naoorlogse Sowjetunie, wat die huidige evaluering van hierdie aard met baie dekades voorafgegaan het, nog nie in die literatuur verreken nie. In hierdie artikel ondersoek ons die ontvangs van Smuts se holisme in die USSR deur gebruik te maak van verskeie akademiese en populêre Sowjet-publikasies om veranderinge in houdings teenoor hierdie filosofie sedert die 1930's na te spoor. Ons poog om die wetenskaplike, ideologiese en buitelandse beleidsfaktore te identifiseer wat hierdie verskuiwings gedryf het en Sowjet-akademië aangespoor het om die politieke implikasies van die doktrine van holisme ná 1945 te bestudeer.

2. 1930's: Fokus op ontologie

Jan Smuts het sy filosofie in sy boek *Holisme en Evolusie* (wat vir die eerste keer in 1926 gepubliseer is) asook in verskeie ander werke uiteengesit. Hy het gepostuleer dat “geheelhede” fundamentele eenhede van die heelal is (Smuts, 1929:640; Smuts, 1936:97). Hierdie metafisiese konsep het 'n inherente drang in die natuur vir toenemende organisasie gesuggereer, waar ontlukende eienskappe nie tot individuele komponente gereduseer kon word nie (Smuts, 1936:97, 315, 322). Smuts het die wêreld beskryf as 'n hiërargie van geheelhede van deeltjies tot die heelal wat elkeen as 'n kwalitatief nuwe entiteit deur evolusie gevorm is. Smuts se benadering het gekontrasteer met meganisme en materialistiese reduksionisme en het sigself bely met objektiewe idealisme, aangesien dit 'n innerlike oogmerk of doel van geheelmaking geimpliseer het wat meer as 'n fisiese verduideliking is (Smuts, 1945:145-156).

In die 1920's en 1930's is dialektiese en historiese materialisme as die amptelike filosofie van die USSR gevestig. Dit het ontwikkel in 'n rigiede gesentraliseerde vorm wat ander denkwyses uitgesluit het. Die veldtog teen revisionisme en idealisme het op institusionele vlak plaasgevind: filosofiese skole wat van Marxistiese ortodoksie afgewyk het, het sensuur en selfs onderdrukking in die gesig gestaar.

Tog het 'n paar Sowjetwetenskaplikes in die 1930's belofte in Jan Smuts se filosofie gesien. In fisiologie is holisme byvoorbeeld beskou as 'n poging om die uitgebreide empiriese navorsingsdata te hersien om 'n siening van komplekse dinamiese prosesse binne die organisme as geheel te sintetiseer. Daar is ook gesê dat holisme 'n neiging toon om growwe meganistiese skemas te repudieer om biologiese prosesse te verduidelik. Die aantrekkingskrag daarvan lê daarin om analitiese benaderings in die natuurwetenskap te bevraagteken. Hierdie verskuiwing is beskou as 'n reaksie teen die verouderde positivistiese verstaan van fisiologiese prosesse. Sommige Sowjetdenkers het ook geglo dat holisme 'n geskikte filosofiese raamwerk bied vir

'n ekologiese perspektief wat die interafhanklikheid tussen organismes en hul omgewing beklemtoon (Anokhin, 1935:9; Buchnev, 2022:395).

Sowjetakademië wat met die konsep van die “organisme as ’n geheel” geworstel het, het die potensiaal van holisme geëvalueer en Engelse uitgawes van Smuts se werk aangehaal. Pyotr Anokhin, ’n dissipel van Ivan Pavlov, het van Smuts se doktrine te wete gekom toe hy gewerk het aan ’n teorie van funksionele stelsels om neurofisiologiese meganismes aan die geïntegreerde aktiwiteit van ’n persoon te koppel, ’n teorie wat die grondslag van psigofisiologie gelê het. Anokhin het geglo dat probleme in die fisiologie opgelos kon word deur die organisme as ’n sisteem te beskou. Ivan Schmalhausen, ’n toonaangewende Sowjet- evolusionêre morfoloog en embrioloog, het ook Smuts se holisme oorweeg. Schmalhausen het organismiese integriteit as noodsaaklik vir individuele en evolusionêre ontwikkeling beskou, wat ooreengestem het met Smuts se konsep dat “geheelmaking” die evolusionêre proses dryf. Nietemin het beide Anokhin en Schmalhausen holisme verwerp as ’n gebrekkige teorie wat strydig was met hul eie materialistiese en sistemiese wetenskaplike benaderings. Anokhin verklaar dat in holisme “sintese tot ’n soort kategorieëse imperatief groei, wat soortgelyk aan entelegie is” (Anokhin, 1935:9). Metafisiese spekulering moes plek maak vir ’n materialistiese analise van die spesifieke integrerende faktore binne ’n organisme (Schmalhausen, 1938:5-7, 73).

Voor die Tweede Wêreldoorlog was geeneen van die voorste Sowjetakademië méeër ontvanklik vir Smuts se filosofie as Vladimir Vernadsky nie. Hy was ’n grondlegger van die biogeochemie, waarvan die filosofiese sienings nie altyd met Sowjetdogmas ooreengestem het nie. Die holistiese idee van “geheelhede” as ’n fundamentele kenmerk van die wêreld het gekorreleer met Vernadsky se eie sienings oor die biosfeer as ’n geïntegreerde stelsel waarvan die energie, struktuur en samestelling deur die kollektiewe aktiwiteit van die organismes daarvan bepaal word. Smuts se holisme het ook ’n filosofiese raamwerk gebied wat met Vernadsky se interdisiplinêre benadering tot wetenskaplike ondersoek en met sy eie wetenskaplike bevindinge ooreengestem het (Vernadsky, 1934:14).

In sy laaste boek, *Wetenskaplike Denke as ’n planetêre Verskynsel* (1938; nie gepubliseer in sy leeftyd nie), voer Vernadsky aan dat holisme, danksy die fokus op geïntegreerde natuurlike entiteite, die onproduktiewe dispuut tussen vitaliste en meganiste in die biologie kon beëindig. Na sy mening het die holistiese siening ’n omvattende raamwerk gebied vir die sintetisering van empiriese data:

[...] dit lyk vir my of die filosofie van holisme, met sy nuwe begrip van die lewende organisme as ’n verenigde geheel binne die biosfeer, dit wil sê ’n natuurlike, selfopenbare lewende liggaam, vir die eerste keer probeer het om ’n nuwe perspektief aan die teorie van kennis te gee. (...) Ons het te make met ’n fassinerende filosofiese beweging wat van groot betekenis kan wees vir die spesifieke probleem van die ondeurdringbare grens wat lewende en inerte natuurlike liggame in die biosfeer skei, dit wil sê die lewende en die dooie in hul wetenskaplike en werklike manifestasie (Vernadskiy, 2013:149).

Holisme het Vernadsky nie ten volle tevrede gestel nie. Hy gee toe dat Jan Smuts se teorieë en Alfred North Whitehead se prosesfilosofie ontoereikend is omdat hulle nie daarin slaag om met die nuwe verskynsels in die wetenskap om te gaan nie en konseptueel vasgevang bly in “17e-eeuse” paradigmas (Vernadskiy, 2013:430). Nietemin het Vernadsky holisme beskou as ’n belowende rigting vir die bevordering van wetenskaplike denke, vergeleke met die amptelike Sowjetfilosofie van dialektiese materialisme.

Van die laat 1920's het die regering se steun vir Marxisme-Leninisme daartoe gelei dat filosofiese ondersoek wat van dié ideologieë afgewyk het, onderdruk is. Openbare afkeuring van hierdie dogmas het gevaarlik geword. Vernadsky merk op dat Sowjetfilosowe gedwing is om hul vorige geskrifte te herroep en om Marxisme-Leninisme as die waarheid te beskou, anders het die bedreiging van vervolging en materiële ontbering hulle in die oë getaar (Vernadsky, 2013:156).

In die 1930's het Sowjet- filosofiese denke grootliks ontaard in skolastiek, wwat gekenmerk is deur 'n onwrikbare aanklewing van dialektiese materialisme as 'n onfeilbare universele metode. Enige afwyking van Marxisme-Leninisme is as 'n ideologiese mistasting beskou. 'n Aggressiewe veldtog wat Arkady Timiryazev, 'n prominente fisikus, teen "idealisme" gevoer het, illustreer nie net die onderdrukking van alternatiewe denke nie, maar ook die politieke belangrikheid van Marxistiese filosofie in die USSR. Timiryazev het in 'n komitee gedien wat verseker het dat die Ministerie van Onderwys se besluite aan regeringsbeleid voldoen het. Hy het idealisme beskou as 'n "diep vyandige" ideologie Timiryazev het ook geglo dat die bekendstelling van Smuts se holisme en Vernadsky se filosofiese doktrine die denke van die Sowjetjeug kon korrupteer en die revolutionêre gees van die werkersklas en intelligentsia kon verswak (Timiryazev, 1933:94-122).

3. Die begin van Sowjet-Suid-Afrikaanse konfrontasie by die VN

Die Sowjetpers het Suid-Afrika selde in die 1920's en 1930's gedek, met slegs spesialiste wat gebeurde daar gevolg het. Dit het in 1946 dramaties verander. Kort ná die oorwinning in die Tweede Wêreldoorlog het die verhoudings tussen die Sowjetunie en sy voormalige Westerse bondgenote begin versleg. Brittanje en die Verenigde State het beswaar gemaak teen die Sowjetbereidwilligheid om kommunistiese regimes dwarsdeur Oos-Europa te vestig en te ondersteun. In die laat 1940's het hierdie konfrontasie 'n hoogtepunt bereik. Suid-Afrika het belangrik geword in die daaropvolgende Koue Oorlog vanweë sy strategiese minerale soos chroom en platinum, en sy potensiaal as 'n belangrike vloot- en lugbasis as die Midde-Ooste en Noord-Afrika aan die Sowjets oorgeneem sou word. Hierdie posisie het Suid-Afrika se rol as 'n belangrike Westerse vennoot verstewig (Filatova & Davidson, 2013:201-202).

Ná die Tweede Wêreldoorlog het Jan Smuts toenemende kritiek van die kant van die VN vir sy segregasiebeleid in Suid-Afrika begin ervaar. Dit was die begin van internasionale ondersoek na van en mobilisering van menings teen Suid-Afrika se rassebeleid, wat die teenstrydighede in Smuts se sienings oor vryheid, demokrasie en menseregte blootgelê het.

Smuts het met kommer kennis geneem van 'n toename in anti-imperialistiese aanslae, aangemoedig deur die USSR. Tydens die Tweede Wêreldoorlog het Suid-Afrika en die Sowjetunie diplomatieke betrekkinge aangeknoop en saam Nazisme beveg. Smuts het die USSR se beslissende rol in die weerstand teen Hitler waardeur en 'n alliansie met Sowjet-Rusland as strategies regverdigbaar beskou in die konteks van 'n wêreldoorlog, die Rooi Leër se prestasies in die openbaar geprys en fondsinsamelingsveldtogte deur die Vriende van die Sowjetunie en Mediese Hulp vir Rusland onderskryf (Arkhangelskaya, 2020:79; Davidson., Filatova, 1998:32-35). Maar ná die oorwinning het die USSR nie-Europese lande gehelp om koloniale moondhede uit te daag omdat hulle die beginsels van menseregte en selfbeskikking in gedrang gebring het wat in die VN-Handves vasgelê is. Die Suid-Afrikaanse afvaardiging na die VN het voor sterk afkeuring te staan gekom weens die stand van die land se rasseverhoudinge, die Indiese vraagstuk en die geldigheid van die Suidwes-Afrika-mandaat.

Die Sowjetveroordeling van Suid-Afrika se rassebeleid tydens die eerste sitting van die Algemene Vergadering in 1946 was 'n voorspelling van die anti-apartheidstandpunt in die VN in die 1960's en daarna. Die toonaangewende Sowjetdagblaai het artikels oor die politieke situasie in die Unie van Suid-Afrika begin publiseer en die rasseverhoudinge as fundamenteel ondemokraties en deurdrenk met onverdraagsaamheid en haat voorgelou. Daar is gesê dat eerste minister Smuts goedkoop arbeid bo sy verklaarde liberale beginsels geprioritiseer het, met 'fascistiese elemente' wat baie regeringsinstellings beheer (byvoorbeeld *Pravda*, 1946a; *Pravda*, 1946d; *Pravda*, 1946e).

Suid-Afrika se standpunt op die Algemene Vergadering in Oktober–November 1946 het uitgebreide afkeurende dekking in die USSR ontvang. Die Indiese afvaardiging het geprotesteer teen die diskriminasie teen die Indiese bevolking in die Unie, met verwysing na die Wet op Grondbesit van Asië no. 28 van 1946 (Buitengewone Staatskoerant van 26 Oktober 1966, bl. 24: <https://www.lac.org.na/laws/GGsa/rsagg1576.pdf>) wat kort tevore deur die Unieparlement aangeneem is. Indië het 'n einde aan die onbillike praktyke en nakoming van die bilaterale ooreenkomste geëis. Smuts en ander Suid-Afrikaanse afgevaardigdes het aangevoer dat die kwessie 'n interne aangeleentheid was waarvoor die VN geen jurisdiksie gehad het nie, maar hul pogings het misluk om dit van die agenda te verwyder, (Nicholls, 1961:319). Die Sowjetunie het die Indiese regering se versoek gehandhaaf en beklemtoon dat die skending van menseregte en internasionale ooreenkomste nie streng gesproke binne die binnelandse jurisdiksie van Suid-Afrika was nie. Die hoof van die Sowjetafvaardiging, Andrey Vyshinsky, het die vergadering daaraan herinner dat die VN-Handves menseregte en vryhede ongeag ras beskerm (*Pravda*, 1946b). In 'n verslag oor die verrigtinge het die *Pravda*-korrespondent beklemtoon dat “die Sowjetafvaardiging besig was om 'n regverdige en billike saak te verdedig” (Izakov, 1946:4).

Op 8 Desember 1946 het die Algemene Vergadering 'n resoluë aanvaar wat verklaar het dat die behandeling van Indiërs met ooreenkomste tussen Indië en Suid-Afrika en die VN-Handves moes ooreenstem. Die dokument het ook internasionale toesig oor Suid-Afrika se interne beleide beklemtoon. Dit was die eerste keer dat die VN 'n sensurerende siening oor die land se rasseverhoudinge uitgespreek het en daarop aangedring het dat daar hervorming moes plaasvind.

Aangesien die Suid-Afrikaanse regering geweier het om aan die vereistes te voldoen, is die saak weer tydens die 1947-sitting bespreek. Op 15 November het die Sowjetafgevaardigde, Andrey Gromyko, die Suid-Afrikaanse rassebeleide as 'n skending van VN-beginsels gekritiseer, wat dit 'n saak van globale kommer gemaak het. Met erkenning van Smuts se vorige bydraes, met inbegrip van sy rol in die opstel van die VN-Handves, het Gromyko beklemtoon dat dit nie die eerste minister se medepligtigheid aan die sistemiese skending van menseregte in Suid-Afrika verskoon nie (Brykin, 1963:86-90). Ten spyte van die Sowjetondersteuning, het 'n Indiese geleide resoluë misluk wat onderhandelinge tussen die twee lande versoek het.

Die Suid-Afrikaanse regering het ook die anneksasie van Suidwes-Afrika nagestreef, 'n gebied wat sedert 1920 ingevolge 'n mandaat van die Volkebond geadmistrateer is. Smuts se pleidooie vir die inlywing van Suidwes-Afrika by die Unie tydens die San Francisco-konferensie en die VN se Algemene Vergadering in 1946 het voor aansienlike teenkating te staan gekom. Om die eis te legitimeer, het Suid-Afrika konsultasies met die plaaslike bevolking gevoer, maar die Algemene Vergadering het dit nie aanvaar nie. Verteenwoordigers van die USSR het daarop gewys dat steun vir anneksasie hoofsaaklik van die Europese minderheid en Afrikastamhoofde gekom het, wat as onder verpligting teenoor Suid-Afrikaanse belange beskou is, terwyl die sienings van die meerderheid geïgnoreer is.

Tydens debatte in die Trusteeskapkomitee het Sowjetafgevaardigdes daarop aangedring dat die goedkeuring van 'n anneksasie die beginsels van die VN-Handves fundamenteel sou ondermyn en die organisasie se globale aansien sou skaad (Brykin, 1963:63). In 'n konsepresolusie, wat op 26 November 1946 voorgelê is, het die Sowjetafvaardiging beklemtoon dat anneksasie strydig met die beginsels van die VN-Handves sou wees en dat die gebrek aan politieke outonomie in Suidwes-Afrika enige beweerde konsultasie met sy mense ongeldig sou maak (Brykin, 1963:71). Die resolusie is uiteindelik deur die Algemene Vergadering aanvaar. Hoewel dit die inlywing van die hand gewys het, het die resolusie aanbeveel dat Suidwes-Afrika onder internasionale trusteeenskap geplaas moes word. Die Suid-Afrikaanse regering is versoek om 'n trusteeskap-ooreenkoms vir die gebied voor te lê. Die Sowjetunie het ten gunste van hierdie resolusie gestem.

Suid-Afrika het strydig met die uitspraak van die Algemene Vergadering opgetree. In 1947 het Smuts verklaar dat sy regering nie van plan was om met volle inlywing voort te gaan nie, hoewel dit sou voortgaan om Suidwes-Afrika te regeer en die status quo sou handhaaf. Suid-Afrika was die enigste voormalige mandaathouer wat geweier het om 'n trusteekap-ooreenkoms aan die VN voor te lê (Ballinger, 1963:363). Die eerste minister het die VN-sekretaris-generaal meegedeel dat dit Suid-Afrika se standpunt was dat die organisasie nie die gesag gehad het om Volkebond-mandate te herroep nie. *Izvestiya*, die orgaan van die Presidium van die Opperste Sowjet, het opgemerk dat 'aangesien die Verenigde Nasies nie as 'n middel vir oorheersing oor onderdrukte volke gebruik kan word nie, verwerp Smuts dit in die openbaar en minag hy die besluite van die Algemene Vergadering blatant' (Moran, 1947).

Dit was tydens die 1946- en 1947-sessie van die Algemene Vergadering dat Sowjet-vertegenwoordigers parallelle begin trek het tussen die Suid-Afrikaanse regering en die Nazi-regime. Vyshinsky het in Oktober 1946 daarop gewys dat die residensiële segregasie gebaseer op rasseklassifikasies, wat deur die Smuts-regering afgedwing is, soortgelyk was aan die Nazi-praktyke om Jode in ghetto's te vestig (*Pravda*, 1946b & 1946c). Gromyko het die Algemene Vergadering in November 1947 toegesprek en gesê: "Wat in die Unie van Suid-Afrika plaasgevind het, toon 'n treffende ooreenkoms met Nazi-teorie en -praktyk in rasseaangeleenthede." Hy het verklaar dat Smuts se Suid-Afrika 'n "teelaarde" vir fascisme en neofascisme was (Brykin, 1963:89).

Sowjet- politieke kommentators, gelei deur die amptenary, het soortgelyke verbande tussen Smuts en Hitler getrek. Hierdie outeurs het die Suid-Afrikaanse eerste minister direk met Nazi-ideologie en -praktyk geassosieer. Daar is gesê dat 'n nuwe fascistiese bedreiging besig was om uit Suid-Afrika na vore te tree. Sowjetouteurs het beweer dat Smuts 'n toonaangewende voorstander van rassistiese denke was. Boonop is die Suid-Afrikaanse regering as potensieel fascisties uitgebeeld, omdat die ideologie van Nazisme ook op rassiediskriminasie gebaseer was (Berezhkov, 1947:25; *Izvestiya*, 1946).

4. 1940's–1950's: fokus op politieke filosofie

Sowjetkritiek op Smuts se holisme as politieke filosofie het klaarblyklik in 1947 begin. Van die begin af was dit duidelik 'n weerspieëling van die buitelandse beleid van die Sowjetunie en 'n instrument van propaganda. Heel moontlik het die vroegste gepubliseerde lang teks deur 'n Sowjetouteur wat uitsluitlik aan holisme gewy is in *Pravda* verskyn, die mondstuk van die Sentrale Komitee van die Kommunistiese Party, verskyn. Artikels oor politiese en ideologiese sake in dié koerant het die standpunt van die Kommunistiese Party en, by uitbreiding, die

Sowjetregering verteenwoordig. *Pravda* het gedien as die invloedrykste middel vir die verspreiding van party-ideologie, riglyne en interpretasies van gebeure. 'n Lang artikel oor Smuts se holisme was 'n gesaghebbende verklaring oor hoe Sowjetburgers hierdie doktrine moes evalueer. Die outeur, Pyotr Vyshinsky (geen verwantskap met Andrey Vyshinsky nie), het die Instituut vir Filosofie van die Sowjet-Akademie vir Wetenskappe verteenwoordig. Vyshinsky was sowel 'n geleerde as 'n sleutelakademikus by die land se voorste filosofiese instelling. Sy afkeuring van Smuts se holisme het dus nie bloot sy persoonlike sienings uitgedruk nie, veral omdat dit 'n onderwerp met duidelike politieke implikasies was. Sy werk moes met die amptelike ideologie ooreenstem en help om dit te versprei.

Vyshinsky het aangevoer dat Smuts se politieke agenda op holistiese beginsels gebaseer was. Die Suid-Afrikaanse leier het probeer om die onderwerping van ander nasies en gebiede te legitimeer deur te beweer dat die Britse Statebond (of die Britse Ryk – Vyshinsky het blykbaar nie tussen die twee onderskei nie) die perfekte “geheel” was en wêreldwyd versprei moes word. Sy idealistiese doktrine was hoofsaaklik 'n regverdiging vir imperialistiese uitbreiding en rasse-onderdrukking. “Smuts se filosofie van ‘holisme’”, het hy afgesluit, “is dus 'n reaksionêre konsep gebaseer op mistisisme, rasse-obskurantisme, misantropie en oontenseglik 'n ideologie van imperialistiese uitbreiding.” (Gornyy, 1947:4)

Die volgende jaar het Vyshinsky sy evaluering van holisme uitgebrei in sy artikel getiteld “J Smuts, 'n filosoof en politikus van moderne slawe-eienaars”. In dieselfde trant het die prominente Sowjet-Afrikanis, Ivan Potekhin, 'n toekomstige direkteur van die Instituut vir Afrikastudies, asook verskeie filosowe holisme en die politieke implikasies daarvan ondersoek. In die naoorlogse tydperk het filosofie in die USSR onder streng ideologiese beheer gebly. Die fokus was op die versterking van Leninisme en Stalinisme. Die bevordering van wetenskaplike denke is voortgesit parallel met, maar streng binne die grense wat deur die partylyn gestel is. In die bespreking van holisme het Sowjetouteurs intuïisionisme, teleologisme en die antidialektiese aard van die holistiese siening van evolusie veroordeel. Smuts se doktrine is gesien as 'n reaksie op die krisis van die liberale wêreldbeskouing. Die belangrikste kritiek op sy politieke filosofie kan soos volg opgesom word:

1. Die primêre funksie van holisme was vermoedelik sosiopolities: om Anglo-Amerikaanse imperialisme en die verdere uitbreiding daarvan te regverdig. Dit was nie 'n wetenskap-gebaseerde filosofie nie, hoewel dit voorgegee het om 'n idealistiese antwoord op die krisis van meganistiese oortuigings te bied. Smuts se holisme was bloot 'n teoretiese staving van sy politieke sienings en praktyke, 'n instrument vir globale Europese oorheersing (Bykhovskiy, 1953:122; Kremyanskiy, 1952:54-55; Leonov, 1948:71, 124; Potekhin, 1948:40-41; Trakhtenberg, 1951:66; Vyshinskiy, 1948:51-52). Smuts was inderdaad 'n imperialis, maar die Sowjetkritici het die feit geïgnoreer dat hy die ryk wou herkonfigureer. Hy het dit in die vooruitsig gestel dat dit in 'n gemenebes sou transformeer, 'n goedaardige, vrywillige assosiasie van selfregerende nasies. Hierdie konsep was hiërargies en op rassebasis geskoei. Smuts was ten gunste van die toekenning van outonomie aan dominioms, terwyl gebiede met minder “ontwikkelde” mense steeds vanuit die metropool regeer sou word (Du Pisani, 2025:846-847; Morefield, 2014:190).

2. Daar is gesê dat holisme 'n teoretiese basis vir rassediskriminasie in Britse kolonies bied, wat insluit 'n regverdiging van die onderdrukkende stelsel in Suid-Afrika. Hierdie bewerings was nie gegrond op *Holisme en Evolusie* en ander filosofiese tekste deur Smuts nie. Blykbaar het Sowjetouteurs gevoel dat Smuts se konsep van “Persoonlikheid” as die hoogste evolusionêre stadium ter staving van rassehiërargieë gedien het. Volgens Smuts

was vryheid 'n “opperste prys” wat toegeken is in hierdie gevorderde stadium van holistiese ontwikkeling (Smuts, 1936:106-107, 309). Deur sekere rasse-groepe met laer vlakke van “Persoonlikheid” te assosieer, kon holisme die differensiële behandeling van hierdie groepe regverdig. As Smuts se siening van vooruitgang (“geheelhede” wat hiërargies ontwikkel) (Smuts, 1936:143) gekoppel is aan 'n stelsel waar rasse-groepe op verskillende evolusionêre vlakke geposisioneer is, volg dit dat sy filosofie gebruik kon word om wit oppergesag en rassese segregasie as 'n natuurlike uitkoms van hierdie evolusie te rasionaliseer.

Sowjetkritici van holisme het beweer dat wit oppergesag met Smuts se filosofiese sienings ooreengestem het. Hulle het bewyse van Smuts se rassisme aangehaal uit sy politieke lesings en toesprake, soos “The White Man’s Task” (1917) of “native Policy in Africa” (1929). Die Sowjetouteurs het geredeneer dat, indien dit nodig was om imperialisme deur holisme en ander filosofiese doktrines te regverdig, die morele bankroetskap daarvan vir die gekoloniseerde volke duidelik geword het (Leonov, 1948:124; Potekhin, 1948:41, 43; Trakhtenberg, 1951:67; Vyshinskiy, 1948:42, 46, 59;). Potekhin het daarop gewys dat Afrikane verouderde samelewingsstrukture verwerp om demokrasie, moderniteit en nasionale onafhanklikheid deur die politieke stryd na te streef. Smuts wou Afrikane verhinder om hul doel te bereik deur hulle in 'n “primitiewe staat” te hou deur tradisionale en segregasie voor te staan (Potekhin, 1948:43).

3. Verskeie outeurs het holisme direk aan fascistiese ideologie gekoppel (Schmalhausen, 1948:12). Sonder om bewyse aan te haal, het die *Concise Dictionary of Philosophy* (1951) verklaar dat “Smuts eksplisiete politieke neofascistiese afleidings het’ uit sy holisme gemaak ‘wat onderwerping van verslaafde nasies en klasse in die naam van 'n superieure ‘geheelheid’ geëis het” (Rozenal & Yudin, 1951:572).

Sowjetanalise van Smuts se holisme het geblyk deel te wees van die ideologiese konfrontasie met die Weste tydens die Koue Oorlog. Tog kon sulke kritiek op ander maniere as 'n instrument gebruik word. Dis byvoorbeeld gebruik deur voorstanders van evolusionêre biologie in debatte met Trofim Lysenko, die direkteur van die Instituut vir Genetika, wat Lamarck-konsepte aanvaar en sy eie pseudowetenskaplike idees voorgestaan het. Met die hulp van sy kollegas het Lysenko sy posisie gebruik om meningsverskille te onderdruk en sy anti-Mendeliaanse teorieë tot amptelike Sowjetdoktrine te verhef. Hulle het die konsep van gene as oorerflikheidsfaktore ontken en in plaas daarvan op die oorerwing van verworwe eienskappe aangedring, interspesifieke kompetisie verwerp, wat 'n noodsaaklike deel van Darwinisme is. Ivan Schmalhausen, die direkteur van die Instituut vir Evolusionêre Morfologie en hoof van die Departement vir Darwinisme aan die Moskouse Staatsuniversiteit, was onder die vele wetenskaplikes wat teen Lysenko se pseudo-wetenskaplike doktrines gekant was.

In sy toesprake en publikasies in 1947–1948 het Schmalhausen die verwerping van natuurlike seleksie en interspesifieke kompetisie as 'n ernstige wetenskaplike mistasting voorgedra wat negatiewe politieke implikasies kon hê. Hy het die filosofie van die “militante obskurantis” Smuts as voorbeeld aangehaal. Net 'n jaar tevore, toe hy holisme in sy universiteitshandboek oor Darwinisme bespreek het, het hierdie Sowjetbioloog geen verwysing gemaak na die politieke implikasies van Smuts se filosofie nie (Schmalhausen 1946:131-132, 168, 326-327). Maar in sy latere werke, ná Vyshinsky se artikel in *Pravda*, het dit 'n belangrike deel van Schmalhausen se afkeuring van daardie doktrine geword. Die Suid-Afrikaanse staatsman, het hy beklemtoon, het natuurlike seleksie geïgnoreer, wat vanuit 'n Darwinistiese oogpunt die enigste integrerende faktor van evolusie was (Schmalhausen, 1947:182). Schmalhausen het ook aangevoer dat Smuts en sy volgelinge

hul antiwetenskaplike postulerings na die menslike samelewing uitgebrei het om rassediskriminasie en 'n stelsel van segregasie en uitbuiting te regverdig. Volgens die Sowjetwetenskaplike het Smuts, deur te postuleer dat verdraagsaamheid en onderlinge bystand in die natuur oorheersend was, sy verwronge biologiese sienings polities gebruik om teen die legitimiteit van die klasestryd te argumenteer. Verder het holisme na bewering 'n gevaarlike ideologiese instrument vir fasciste en imperialiste geword in hul teenkanting teen wetenskaplike materialisme en egte Darwinisme (Schmalhausen, 1948:12).

Nietemin was Schmalhausen nie in staat om evolusionêre biologie en konvensionele genetica teen Lysenko se aanslag te beskerm nie. In 1948 is Schmalhausen uit sy leiersposisies verwyder – 'n slagoffer van die veldtog wat teen dosyne uitgesproke teenstanders van die amptelik goedgekeurde maar antiwetenskaplike biologiese teorieë gemik was. Volgelinge van Lysenko het ook holisme begin veroordeel en Smuts se filosofie en segregasionistiese politieke doktrine met Mendeliaanse genetica verbind. Daar is gesê dat Smuts se regverdigings vir rassehiërargie en die onderwerping van Afrikavolke gebaseer was op reaksionêre bewerings van onveranderlike oorerflike eienskappe van rasse (Studitskiy, 1950:331-350). Intussen moes Schmalhausen die beskuldigings van Lysenko se ondersteuners weerlê dat hy nie die politieke implikasies van Smuts se filosofie konsekwent genoeg gesensureer het nie (Schmalhausen, 1990:85).

Smuts en sy Verenigde Party is in die Suid-Afrikaanse algemene verkiesing van 1948 deur die Nasionale Party verslaan. Sowjetkommentators het Smuts se beleid beskou as 'n voorloper tot die nuwe Nasionalistiese regering se meer eksplisiete diskriminerende optrede. Hulle het beweer dat sy meningsverskil met die Nasionaliste bloot gegaan het oor 'n verkil in die wyses om die swart meerderheid te onderdruk (Ol'derogge & Potekhin, 1951:45-46). Smuts het verloor, het hulle verduidelik, omdat die land se welgestelde industrialiste sy liberale gebare oordrewe gevind en Malan aan bewind gebring het. "Dit was Smuts self wat 'n pad gebaan het vir ekstreme reaksionêre", was die slotsom waartoe Yury Polyakov gekom het in *Komsomolskaya Pravda* (Polyakov, 1948).

In die 1950's het die VN sy fokus van spesifieke geskille na die afkeuring van Suid-Afrika se rassebeleid in die algemeen verbreed. 'n Kommissie het in 1953 bevind dat die Nasionale Party se ideologie van apartheid die VN-Handves oortree het, wat die Suid-Afrikaanse regime 'n simbool maak van alles wat die organisasie teengestaan het. Hierdie konfrontasie het gegroei namate die wêreld toenemend menseregte en dekolonisasie ondersteun het, terwyl Suid-Afrika statutêre rassediskriminasie verskans het.

Terselfdertyd het die Sowjetregering die Verenigde State as sy vernaamste globale teenstander begin beskou. Anti-Amerikanisme het prominent in die propaganda geword. Van die vroeë 1950's af het Sowjetnarratiewe Suid-Afrika dikwels met die Verenigde State vergelyk en daarop gewys dat beide rassediskriminasiestelsels gehandhaaf het. Die prominente politieke kommentator Sergey Datlin het opgemerk dat Truman se Amerika dieselfde metodes van onderdrukking en uitbuiting van swart mense as apartheid-Suid-Afrika gebruik het (Datlin, 1950:191). Lavrentiy Beria, adjunkvoorsitter van die Ministersraad van die Sowjetunie, het in 1952 aan die kongres van die Kommunistiese Party gesê dat die twee berugste regimes van rassediskriminasie dié in die Verenigde State van Amerika en in die Unie van Suid-Afrika was (Beriya, 1952:11).

5. 1960's–1980: herevaluering van holistiese beginsels

Die groter vryheid van die Khrushchev-era het vanaf die middel-1950's beduidende veranderinge in die Sowjetwetenskap en -filosofie meegebring, wat analitiese benaderings en 'n groter belangstelling in metodologie bevorder het. Die gedetailleerde, hoewel kritiese, ondersoek van Smuts se idees, tesame met die opkoms van kubernetika en inligtingsteorie, het gelei tot 'n nuwe begrip van geheelheid. Onder Sowjetbioloë en wetenskapsfilosowe was daar steeds belangstelling in die konsepte van *sistemisiteit* en *integriteit*, maar die bevordering daarvan het nie openlike begroning in holisme behels nie. Aangesien Smuts se filosofie begrippe bekendgestel het wat nie wetenskaplik geverifieer kon word nie, is holisme as pseudo-wetenskaplik beskou. Sowjetakademici het dit gekarakteriseer as filosofiese dekorum vir 'n skikking tussen wetenskap en godsdiens.

Alexander Spirkin, 'n prominente figuur in die filosofie van kubernetika, het hierdie nuwe perspektief geartikuleer. Hy het geredeneer dat, hoewel die ontleding van dele van kritieke belang is, ware begrip voortspruit uit 'n begrip van hul verhouding binne die groter geheel. Dit beteken dat individuele elemente slegs behoorlik verstaan kan word in die konteks van die geheel waarbinne hulle behoort (Spirkin, 1963:200). Hoewel Smuts nie direk aangehaal is nie, kan die invloed van holistiese metodologie in die ontwikkelende Sowjetfilosofie van wetenskap, biologie en sosiale studies onderskei word. Filosofe soos Erik Yudin en Bonifatij Kedrov het sistemiese analise binne 'n dialektiese raamwerk bevorder en die gaping tussen meganistiese materialisme en die dinamiese struktuur van geheelheid oorbrug (Kedrov, 1983; Yudin, 1978).

In die laat 1950's en vroeë 1960's het Sowjetakademici voortgegaan om Smuts se holisme te veroordeel as 'n reaksionêre filosofie wat daarop gemik is om as 'n teoretiese grondslag vir die uitbuitende hiërargie van imperialisme en wit oppergesag te dien (Blauberg, 1963:46-47; Bogomolov, 1962:322-323; Dymnik, 1964:270; Karlyuk, 1958:100-101; Konstantinov, 1960:65; Sviderskiy, 1961:71). Die *Groot Sowjetsiklopedie* (1957) het die dikwels herhaalde bewering onderskryf dat Smuts die hiërargie van “geheelhede” bedink het om ‘die verslawing van koloniale volke’ te regverdig (*Bol'shaya sovetskaya entsiklopediya*, 1957:279).

Ná die Sharpeville-slagting van 1960 het die Algemene Vergadering en Veiligheidsraad apartheid nie bloot meer net veroordeel nie, maar begin om optrede teen apartheid te eis. Die VN het diplomatieke en ekonomiese sanksies aanbeveel. Dit is sedert 1962 geleidelik ingestel, wat die VN se sterkste veroordeling van 'n lidstaat tot op hede was. Apartheidsideologie is nou duidelik as skadeliker beskou as die politieke implikasies van Smuts se doktrine. In hierdie tydperk was Sowjetverwysings na holisme as 'n politieke filosofie geneig om kort en herhalend te wees, en is dit nie deur bewysplase ondersteun nie.

Die enigste nuwe idee in hierdie verband het moontlik gekom van Gerasim Yugay, 'n prominente biologiese filosoof. In 1962 het hy gepostuleer dat holisme se klem op die voortreflikheid van die geheel bo die dele daarvan direk in totalitarisme uitdrukking vind, met die inherente ondergeskiktheid wat daaraan verbonde is. Volgens Yugay het hierdie filosofiese standpunt, wanneer dit op geopolitiek toegepas word, die metropool as die dominante ‘geheel’ en kolonies as ondergeskikte “dele” beskou (Yugay, 1962:14-15). Die outeur het nie na enige van Smuts se geskryfte verwys om sy punt te bewys nie. Hy sou dit moeilik vind om sulke bewyse te vind, want Smuts het volgehou dat individualiteit die uiteindelike geheel was, en het statisme en outoritarisme verwerp (Dubow, 2008:57).

Oor die algemeen is die filosofiese kritiek op holisme tot die laat 1960's eksplisiet binne die raam van die konteks van die Koue Oorlog geplaas. Hierdie kritiek is gegrond op die

uitgangspunt dat die wêreld 'n onomkeerbare oorgang van kapitalisme na sosialisme beleef. Hierdie intense konfrontasie het die materialistiese wêreldbeskouing van Marxisme-Leninisme teenoor idealisme geplaas, wat deur Sowjetideoloë gekarakteriseer is as iets wat aan die verval was (Dyunnik, 1964:6). Volgens hierdie siening het Westerse filosofie holistiese konsepte voorgestaan om die “uitgeleefde” kapitalistiese stelsel te verdedig. Daarom is die evaluering van holisme as relevant in 'n politieke en ideologiese sin aangebied (Blauberg, 1963:47).

In die laat 1960's was daar 'n drastiese afname in besprekings van holisme in Sowjetnavorsing. Dit blyk dat kritiek uit die Sowjetunie teen idealisme bykans geen agting gegee het nie aan die 1970's se Westerse herlewering van belangstelling in holistiese beginsels, metodes en teorieë wat op korrelasie tussen mens en natuur, en individue en samelewings gefokus het. Wat Smuts se holisme betref, het besprekings oor die politieke implikasies van hierdie filosofie verdwyn. Selfs die outeurs wat Smuts se doktrine as 'n regverdiging van imperialisme en wit oppergesag gekritiseer het, het opgehou om na hierdie aspekte te verwys in hul werke wat ná 1956 verskyn het (kyk byvoorbeeld Kremyanskiy, 1952:54-55 en Kremyanskiy, 1969:47; Afanas'yev, 1964:4, 98-99 en Afanas'yev, 1980:56). Hulle het hulself beperk tot kommentaar oor holisme se mislukking om 'n materiële of oorsaaklike verduideliking vir die integriteit van komplekse stelsels te verskaf, en het eerder teruggeval op 'n onwetenskaplike teleologiese konsep van geheelheid (Schmalhausen, 1969:320-321).

Internasionaal het holisme sedert die 1970's weer prominensie in akademiese diskoers gekry, veral danksy vooruitgang in rekenaartegnologie (Du Pisani, 2024:381). Teen die 1980's het Sowjetfilosofie hulle tot 'n sistemiese benadering vir die ontleding van komplekse verskynsels gewend en wegbeweeg van reduksionisme. Hoewel hulle die term “holisme” vermy het, die kerngedagte daarvan relevant geword: die erkenning van die ... wat uit interaktiewe dele voortspruit. Sowjetwetenskap het dialektiek met hierdie sistemiese siening geïntegreer en geheelheid as 'n inherente eienskap van die objektiewe materiële werklikheid gedefinieer, veral in lewende stelsels. Nietemin het Sowjetouteurs voortgegaan om holisme te kritiseer omdat dit geheelheid as 'n “metafisiese entiteit” eerder as 'n gevolg van natuurlike materiële prosesse beskou het, en sodoende evolusie en ander eienskappe van lewe op soortgelyke wyse in iets abstraks verander het (Dubinina, Platonova, 1984:101).

Ná die ontbinding van die USSR in 1991 het 'n belangstelling in holisme in Rusland se liberaler intellektuele klimaat herleef. Dit het van 'n suiwer filosofie in 'n praktiese interdisciplinêre metode oorgegaan, wat 'n alternatief vir die reduksionistiese denke van die Sowjetera gebied het. Dit was in ooreenstemming met die internasionale tendens om holistiese teorie as nuttig te beskou vir die verstaan van ingewikkelde stelsels oor sowel die geesteswetenskappe sowel as natuurwetenskappe heen (Du Pisani, 2024:383-386). Navorsers pas dit toe op moderne kubernetika, sinergetika en sisteemteorie. Hierdie holistiese benadering word ook in die linguistiek vir die analise van taal as 'n lewende stelsel gebruik; in sielkunde vir die skep van geïntegreerde terapieë; in geneeskunde, vir pasiëntsorg met inagneming van sosiale, fisiese en sielkundige faktore; en in die ekologie vir die begrip van die onderlinge afhanklikheid van die natuur en die samelewing (Galkina & Orlov, 2019:256-271; Dyomina, 2016:24-26; Knyazeva, 2016:23-35; Medvedeva & Sidel'nikova, 2021:421-423; Morozov, 2010). In post-Sowjet-Rusland het holisme 'n metodologiese instrument geword vir die begrip van komplekse stelsels oor talle wetenskaplike en praktiese velde heen.

6. Gevolgtrekkings

In die 1930's het Jan Smuts se filosofie van holisme verskeie prominente Sowjetwetenskaplikes geïnteresseer wat die potensiaal daarvan vir die begrip van komplekse biologiese stelsels raakgesien het. Pyotr Anokhin en Vladimir Vernadsky het dit gesien as 'n manier om empiriese data te sintetiseer en verder as meganisme in die natuurwetenskap te beweeg. Tog het die amptelike Sowjetfilosofie, wat in dialektiese materialisme gewortel was, holisme grootliks as onwetenskaplik en idealisties verwerp.

Ná die Tweede Wêreldoorlog het die Sowjetsiening van Smuts se filosofie ingrypend verander. Sowjetkritiek op holisme as politieke filosofie het 'n instrument van beide buitelandse beleid en propaganda geword, omdat die doktrine met imperialisme, rassediskriminasie en selfs fascisme geassosieer is. Hierdie tendens het verskerp namate Suid-Afrika se rassebeleid deur die VN onder die loep geneem is, met die USSR wat 'n leidende rol in die veldtog gespeel het.

Sowjetkritiek in die 1940's–1950's het baie gemeen gehad met die sienings van moderne navorsers, wat 'n direkte verband tussen Smuts se filosofie en sy politieke praktyk veronderstel, veral rakende imperialisme en rasseverhoudinge in Suid-Afrika. Beide strome van kritiek spruit voort uit 'n oortuiging dat holisme 'n teoretiese regverdiging vir rassese segregasie en wit oppergesag bied. Hulle beweer dat Smuts sy hiërgargiese holistiese idees op die internasionale verhoog toegepas het en die Britse Statebond as 'n geordende stelsel beskou het wat wit heerskappy en imperialisme voortgesit het. Die evaluering verskil egter in hul konteks, eenstemmigheid en metodologie. Die Sowjetevaluering van holistiese politieke filosofie blyk 'n instrument van Koue Oorlog-propaganda te wees, wat die Sowjetunie se buitelandse beleid weerspieël het. Dit is as die enigste waarheid aangebied. In teenstelling hiermee is moderne kritiek op politieke aspekte van holisme 'n akademiese debat, wat meningsverskil toelaat.

Teen die laat 1960's het ondersoek na die politieke implikasies van holisme in die Sowjetliteratuur afgeneem. Holistiese idees is geleidelik in 'n nuwe sistemiese benadering binne die Sowjetunie se wetenskaplik-filosofiese diskoers geassimileer en binne 'n materialistiese raamwerk geherinterpreteer.

In die Sowjetera was daar 'n merkbare spanning tussen die aantrekkingskrag van holisme vir individuele navorsers en die verwerping daarvan deur die staatsgesanksioneerde ideologie. Boonop het die kritiek op Smuts se filosofie 'n instrument in die Sowjetunie se ideologiese en politieke stryd geword. Ons het uitgebreide bewyse hiervoor gevind in wetenskaplike debatte, soos die een tussen evolusionêre bioloë en voorstanders van Trofim Lysenko, en in die anti-Westerse propaganda. Jan Smuts se holisme het 'n dubbele rol in die akademiese diskoers in die Sowjetunie gespeel, en het as sowel 'n bron van inspirasie vir 'n sistemiese wêreldbeskouing as 'n teiken van gepolitiseerde kritiek gedien.

BIBLIOGRAFIE

- Afanas'yev, VG. 1964. *Problema tselostnosti v filosofii i biologii*. Moscow: Mysl'.
- Afanas'yev, VG. 1980. *Sistemnost' i obshchestvo*. Moscow: Politizdat.
- Anker, P. 2001. *Imperial ecology: Environmental order in the British Empire, 1895–1945*. Cambridge, Mass; London: Harvard University Press.
- Anokhin, P. 1935. Problema tsentra i periferii v sovremennoy fiziologii nervnoy deyatel'nosti. In Anokhin, P (ed.). *Reports on the problem of centre and periphery in the physiology of nervous activity. Experiments with anastomosis of nerves*. Gorky: Gorky State Publishing House, pp 9-70.

- Arkhangelskaya, AA. 2020. Vneshnepoliticheskiy mekhanizm YuAS i razvitiye diplomaticheskikh otnosheniy (1910–1948). *Journal of the Institute for African Studies*. 3:74-86.
- Ballinger, RB. 1963. The Territory of South West Africa. *Current History*, 45(268):361-365.
- Berezhkov, V. 1947. Diskriminatsiya indiytsev v Yuzhno-Afrikanskom Soyuze. *Novoye vremya*. 31:25-28.
- Beriya, L. 1952. *Rech' na XIX syezde VKP(b) 7 oktyabrya 1952 g.* Moscow: Gosudarstvennoye izdatel'stvo politicheskoy literatury.
- Blauberg, IV. 1963. *Problema tselostnosti v marksistskoy filosofii*. Moscow: Vysshaya shkola.
- Bogomolov, AS. 1962. *Ideya razvitiya v burzhuaznoy filosofii XIX i XX vekov*. Moscow: Izdatel'stvo Moskovskogo universiteta.
- Bol'shaya sovetskaya entsiklopediya*. 1957. Vol 46. Moscow: Izdatel'stvo "Bol'shaya sovetskaya entsiklopediya".
- Bowler, PJ. 2001. *Reconciling science and religion: The debate in early-twentieth century Britain*. Chicago and London: University of Chicago Press.
- Brykin, VA. (ed). 1963. *SSSR i strany Afriki 1946–1962 gg. Dokumenty i materialy*. Vol 1. Moscow: Gosudarstvennoye izdatel'stvo politicheskoy literatury.
- Buchnev, DV. 2022. Protsessual'noye myshleniye A. N. Uaytkheda i filosofiya russkogo kosmizma. *Filosofiya istorii filosofii*. 3:384-400.
- Buitengewone Staatskoerant van 26 Oktober 1966, bl. 24: <https://www.lac.org.na/laws/GGsa/rsagg1576.pdf>.
- Bykhovskiy, BE. 1953. Organizmizm – reaktsionnoye antinauchnoye napravleniye v biologii. *Priroda*. 42(12):122-123.
- Crafford, FS. 1943. *Jan Smuts. A biography*. Garden City, NY: Doubleday, Doran & Co.
- Datlin, S. 1950. Yuzhnoafrikanskiy obraz zhizni. *Znaniya*. 5:189-192.
- Davidson, A & Filatova, I. 1998. Opyt konsul'skikh otnosheniy. *Asia and Africa Today* 1:32-37.
- Du Pisani, K. 2024. Father of Holism: The intellectual legacy of Jan Smuts. In Boucher, D. & Ngqulunga, B (eds.). *Reappraising the life and legacy of Jan C Smuts*. Johannesburg: University of Johannesburg Press, pp 367-396.
- Du Pisani, K. 2025. 'Saviour' of the Empire: Jan Smuts's conceptualisation of the British Commonwealth of Nations. *The Journal of Imperial and Commonwealth History*. 53(4):824-859.
- Dubinina, NP., Platonova, GV. (eds) 1984. *Dialektika zhivoy prirody*. Moscow: Izdatel'stvo Moskovskogo universiteta.
- Dubow, S. 2008. Smuts, the United Nations and the rhetoric of race and rights. *Journal of Contemporary History*. 43(1):43-72.
- Dynnik, MA. (ed). 1964. *Sovremennaya filosofiya i sotsiologiya v stranakh Zapadnoy Yevropy i Ameriki (Istoriko-filosofskiy ocherki)*. Moscow: Nauka.
- Dyomina, LA. 2016. Kholisticheskiy podkhod k obucheniyu inostrannomu yazyku v neyazykovom vuze. *Pedagogika. Voprosy teorii i praktiki*. 1(1):24-26.
- Filatova, I & Davidson, A. 2013. *The hidden thread: Russia and South Africa in the Soviet era*. Johannesburg and Cape Town: Jonathan Ball Publishers.
- Galkina, EV & Orlov, AB. 2019. Tsennostnyy protsess i tsennostnaya sistema kak oriyentiry samoissledovaniya. *Mir psikhologii*. 3:256-271.
- Garson, N. 2007. Smuts and the idea of race. *South African Historical Journal*. 57(1):153-178.
- Gornyy, P. [Vyshinskiy, P.] 1947. Ob odnoy filosofii rasovogo gnetia i chelovekonenavistnichestva. *Pravda*, 16 May, p 4.
- Hancock, WK. 1968. *Smuts: The fields of force 1919–1950*. Cambridge: The Cambridge University Press.
- Hoernlé, RFA. 1935. Freedom in the present-day world. *Philosophy* 10(40):394-408.
- Hoernlé, RFA. 1939. *South African native policy and the liberal spirit*. Lovedale: Lovedale Press.
- Hogben, K. 1930. *The nature of living matter*. London: Kegan Paul, Trench, Trubner & Co.
- Izakov, B. 1946. Perviye dni. *Pravda*, 30 October, p 4.
- Izvestiya*. 1946. "Demokratiya" v Yuzhnoy Afrike (Obzor pechati). 4 December, p 4.

- Karlyuk, AS. 1958. Nekotoriye aspekty bor'by protiv "fizicheskogo" idealizma v trudakh VI Lenina. In Gorbach, VI (ed.). *Voprosy marksistskoy filosofii v trudakh VI Lenina*. Minsk: Izdatel'stvo Akademii nauk BSSR, pp 75-107.
- Kedrov, BM. 1983. *Besedy o dialektike. Shestidnevnyye filosofskie dialogi vo vremya puteshestiya*. M: Molodaya gvardiya.
- Knyazeva, EN. 2016. Vozvrashcheniye k yedinstvu: metodologicheskiye aspekty evolyutsionnogo kholizma. *Vestnik Tomskogo gosudarstvennogo universiteta. Filosofiya. Sotsiologiya. Politologiya*. 3:23-35.
- Konstantinov, FV (ed). 1960. *Filosofskaya entsiklopediya*. Vol. 1. Moscow: Sovetskaya entsiklopediya.
- Kremyanskiy, VI. 1952. K voprosu o tselostnosti organizma. Kritiko-bibliograficheskiy obzor. *Vestnik Moskovskogo universiteta. Biologiya i pochvovedeniye*. 6:51-69.
- Kremyanskiy, VI. 1969. *Strukturniye urovni zhivoy materii. Teoreticheskiye i metodologicheskiye problemy*. Moscow: Nauka.
- Leonov, MA. 1948. *Ocherk dialekticheskogo materializma*. Moscow: OGIZ; Gosudarstvennoye izdatel'stvo politicheskoy literatury.
- Levy H. 1932. *The universe of science*. London: Watts & Co.
- Marks, S. 2001. White masculinity: Jan Smuts, race and the South African War. *Proceedings of the British Academy*. 111:199-223.
- Mazower, M. 2009. *No enchanted palace: The end of empire and the ideological origins of the United Nations*. Princeton and Oxford: Princeton University Press.
- Medvedeva, EN & Sidel'nikova, YM. 2021. Filosofiya kholisticheskoy meditsiny: dostoinstva i nedostatki. *Yevraziyskoye nauchnoye ob'yedineniye*. 2021. 5-6:421-423.
- Moran, R. 1947. Fel'dmarshal Smets idet naprolom... *Izvestiya*. 2 February, p 4.
- Morefield, J. 2014. *Empires without imperialism: Anglo-American decline and the politics of deflection*. Oxford; New York: Oxford University Press.
- Morozov, EV. 2010. *Kholizm*. Saarbrücken: Lambert Academic Publishing.
- Nicholls, GH. 1961. *South Africa in my time*. London: George Allen & Unwin Ltd.
- Ol'derogge, DA & Potekhin, II. 1951. Funktsional'naya shkola v etnografii na sluzhbe britanskogo imperializma. In Potekhin, II (ed.). *Anglo-amerikanskaya etnografiya na sluzhbe imperializma. Sbornik statey*. Moscow: Izdatel'stvo Akademii nauk SSSR, pp 41-66.
- Oyzerman, TI & Trofimov, PS. 1951. Vmesto predisloviya. In Oyzerman, TI & Trofimov, PS (eds). *Protiv filosofstvuyushchikh oruzhenostsev amerikano-angliyskogo imperializma. Ocherki kritiki sovremennoy amerikano-angliyskoy burzhuznoy filosofii i sotsiologii*. Moscow: Izdatel'stvo AN SSSR, pp 59-87.
- Polyakov, Y. 1948. Vmesto Smetsa – Malan. *Komsomol'skaya pravda*. 5 June, p 4.
- Potekhin, II. 1948. Funktsional'naya shkola etnografii na sluzhbe britanskogo imperializma. *Sovetskaya etnografiya*. 3:3-49.
- Pravda*. 1946a. Kak vyglyadit "demokratiya" v Yuzhno-Afrikanskom Soyuze. 26 August, p 4.
- Pravda*. 1946b. Na sessii General'noy Assamblei organizatsii Ob'yedinennykh natsiy. 26 October, p 4.
- Pravda*. 1946c. Na sessii General'noy assamblei organizatsii Ob'yedinennykh natsiy. 28 November, p.3.
- Pravda*. 1946d. Prizyv pomoch' 8 millionam negrov Yuzhnoy Afriki osvobodit'sya ot rabstva. 4 November, p 3.
- Pravda*. 1946e. Yuzhnoafrikanskiy zhurnalist o prityazaniyakh Smetsa. 28 November, p. 3.
- Rozental', M.; Yudin, P. (eds). 1951. *Kratkiy filosofskiy slovar'*. Moscow: Gosudarstvennoye izdatel'stvo politicheskoy literatury.
- Schmalhausen , I I. 1938. *Organizm kak tseloye v individual'nom i istoricheskom razvitii*. Moscow; Leningrad: Izdatel'stvo Akademii nauk SSSR.
- Schmalhausen, II. 1946. *Problemy darvinizma..* Moscow: Sovetskaya nauka.
- Schmalhausen, II. 1947. Predstavleniya o tselom v sovremennoy biologii. *Voprosy filosofii*. 2:177-183.
- Schmalhausen, II. 1948. Vneshniye faktory, mezhhidovaya bor'ba i vnutrividovoye sorevnovaniye v ikh vzaimodeystvii. In Yudin, SD (ed.). *Vnutrividovaya bor'ba u zhivotnykh i rasteniy*. Moscow: Moskovskiy gosudarstvennyy universitet, pp 3-13.
- Schmalhausen, II. 1969. *Problemy darvinizma*. 2nd edition. Leningrad: Nauka.

- Schmalhausen, II. 1990. *Voprosy darvinizma: Neopublikovanniye raboty*. Moscow: Nauka.
- Smuts, JC. 1929. Holism. In *The Encyclopaedia Britannica*. 14th ed. London; New York: The Encyclopaedia Britannica, pp 640-644.
- Smuts, JC. 1936. *Holism and evolution*. 3d ed. London: Macmillan and Co.
- Smuts, JC. 1945. *Plans for a better world*. London: Hodder and Stoughton.
- Spirkin, AG. 1963. *Kurs marksistskoy filosofii*. Moscow: Izdatel'stvo sotsial'no-ekonomicheskoy literatury.
- Studitskiy, AN. 1950. Mendeleevsko-morganovskaya genetika na sluzhbe amerikanskogo rasizma. In Mitin, MB (ed.) *Protiv reaktivnogo mendelizma-morganizma. Sbornik statey*. Moscow; Leningrad: Izdatel'stvo Akademii nauk SSSR, pp 326-350.
- Sviderskiy, VI. 1961. Ob idealisticheskom izvrashchenii kholizmom problemy elementov i struktury. *Vestnik Leningradskogo universiteta*. 16(11). *Seriya ekonomiki, filosofii i prava*. 2:61-72.
- Sweet, W. 2024. Smuts, *Holism, and Political Philosophy*. In Boucher, D & Ngqulunga, B (eds.). *Reappraising the life and legacy of Jan C Smuts*. Johannesburg: University of Johannesburg Press, pp 333-366.
- Tansley, AG. 1935. The use and abuse of vegetational concepts and terms. *Ecology*. 16(3):284-307.
- Timiryazev, AK. 1933. Volna idealizma v sovremennoy fizike na Zapade i u nas. *Pod znamenem marksizma*. 5:284-307.
- Trakhtenberg, OV. 1951. Angliyskaya burzhuaznaya filosofiya – ideologicheskoye orudiye podzhigateley voyny i dushiteley demokratii. In Oyzerman, TI & Trofimov, PS (eds). *Protiv filosofstvuyushchikh oruzhenostsev amerikano-angliyskogo imperializma. Ocherki kritiki sovremennoy amerikano-angliyskoy burzhuaznoy filosofii i sotsiologii*. Moscow: Izdatel'stvo AN SSSR, pp 59-87.
- Vernadsky, VI. 1934. *Problemy biogeokhimii*. Part 1. *Znachenie biogeokhimii dlya poznaniya biosfery*. Leningrad: Izdatel'stvo Akademii nauk SSSR.
- Vernadsky, VI. 2013. *Sobraniye sochineniy*. Vol 10. Moscow: Nauka.
- Vernadsky, PY. 1948. Y. Smets – filosof i politik sovremennykh rabovladel'tsev. In *Filosofskie zapiski*. Vol 2. Moscow and Leningrad: Izdatel'stvo Akademii nauk SSSR, pp 40-59.
- Yudin, EG. 1978. *Sistemnyy podkhod i printsip deyatel'nosti: Metodologicheskiye problemy sovremennoy nauki*. Moscow: Nauka.
- Yugay, GA. 1962. *Problema tselostnosti organizma. Filosofskiy analiz*. Moscow: Izdatel'stvo sotsial'no-ekonomicheskoy literatury.